

ЙОРДАН ЕЛЕНСКИ (ПО ПОВОД 100-ГОДИШНИНАТА ОТ НЕГОВОТО РОЖДЕНИЕ)

През 2024 г. се навършват 100 години от рождението на българския русист и славист Йордан Еленски. В мемоаристичната си книга *Моите университети* София: Български писател, 2008, 201 с. Й. Еленски увлекателно и мъдро разказва за детството си в многодетното семейство, за жаждата за учене, за лудориите и жизнените криволици, упорития характер, изградили любопитен, внимателен, прецизен специалист в областта на историята на руския език, граматиката, историческата лексикология.

Роден е на 01.01.1924 в село Багалевци, Великотърновско. Средното си образование завършва в Плевен (1944), а след това през 1951 е от втория випуск на „Руска филология“ във Филологическия факултет на СУ. Учи редовна аспирантура в Московския университет през 1951–1955 под ръководството на М. Кузнецов, като се насочва към изучаването на историческата фонетика и фонология и получава научната степен доктор (кандидат на филологическите науки) след защита на дисертация на тема *Еровите гласни в Симеоновия сборник 1073*, многократно цитиран в академични издания. Следват няколко специализации в Москва, Братислава и Прага, по история на полския език в Ягелонския университет в Краков (1971). Преподавателската си дейност започва като асистент в Софийския университет през 1955 до 1961, след което се премества във Великотърновския университет, като води практически занятия по руски език и семинари по историческа граматика и история на руския език. Избран е за доцент по история на руския език във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ през 1966 с разработката *За последствията от изчезването на еровете в староруския*. Административните длъжности, които заема последователно са ръководител на катедрата по западни езици (1966–1979), декан (1970–1972), заместник-декан (1975–1979), ръководител на катедрата по руски език (1982–1987) във Филологическия факултет на ВТУ.

Области на основните научни интереси на Й. Еленски са: история на руския и българския книжовен език на фона на славянските езици, диахронни и синхронни проблеми на различни езикови нива. Наблюденията на Й. Еленски върху праславянската фонетика и фонология са допълнени от собствен архив с диалектен материал. *Историческая лексикология русского языка* (1980) е високо ценен труд от наши и чуждестранни учени. Й. Еленски има оригинални приноси в областта на словообразуването и словообразователната лексикография. В областта на морфологията проследява развитието на количествени съчетания, категорията „одушевеност“ и бройната форма в славянските езици, а в областта на синтаксиса се занимава с историята на съюзите *или* и *и*, изразявали някога приблизителност.

Чрез задълбочените си диахронни и синхронни изследвания на различни езикови нива, Й. Еленски е един от основоположниците на българската русистика, развивана на фона на сравнителните славистични изследвания. Той утвърждава международния авторитет на българската русистика и славистика чрез участията си в различни

научни форуми, конгреси на МАПРЯЛ (Варшава, Варна, Велико Търново и др.) и славистични конгреси (Букурещ, Москва, София, Прага, Варна, Загреб, Любляна). Бил е член на редакционните колегии на Трудове на ВТУ и различни сборници, автор на многобройни монографии, студии, статии, рецензии, учебници.

Да се върнем към мотото на мемоарите „Моите университети“ на заглавната страница: „85-годишните нямат бъдеще, но пък имат минало. И с миналото се живее не по-зле, защото то е реалност, докато бъдещето – особено щастливото – илюзия, химера.“. В тази последна книга на Йордан Еленски можем да проследим не само житието и елементи от кариерата му, но и да уловим интересни щрихи от живота на културни дейци, творци, учени, университетски преподаватели, обикновени хора, чиито жизнени пътеки са се преплели с неговата – Владимир Димитров-Майстора, Васил Стоилов, Любомир Андрейчин и много други, съвипускниците му – сред първите русисти в България – В. Колевски, К. Попов, Бл. Блажев, Т. Минчев, М. Наков и др.

ЛИТЕРАТУРА

- ГОЧЕВА С. 1984. Йордан Еленски на 60 г. – *Съпоставително езикознание*, IX (1984), 6, 94–95.
- ГОЧЕВА С. 1994. Годишнина: Доцент Йордан Еленски на седемдесет години – *Проглас*, 1994, 1, 135–136, <https://journals.uni-vt.bg/proglas/bul/vol8/iss1/art18>
- Преподаване и изследоване руского языка в Софийском университете 1946–2006. К 60-летию специальности „Русская филология“*. (Съст. и ред. А. Градинарова, Н. Делева, А. Липовска). София: УИ „Св. Климент Охридски“, Форум „България – Русия, 2006, с.93
- ГОЧЕВ Г. 2012. In memoriam: Йордан Еленски (1924–2012) – *Съпоставително езикознание*, 2012, № 4, 118–119 <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=242181>
- ПЪРВЕВ ХР. 1987. Създатели и творци на българското езикознание. София: „Народна просвета“, 333–334.

REFERENCES

- GOCHEVA S. 1984. Yordan Elenski na 60 g. – *Sapostavitelno ezikoznanie*, IX (1984), 6, 94–95.
- GOCHEVA S. 1994. Godishnina: Dotsent Yordan Elenski na sedemdeset godini – *Proglas*, 1994, 1, 135–136, <https://journals.uni-vt.bg/proglas/bul/vol8/iss1/art18>
- Prepodavanie i issledovanie russkogo yazayka v Sofiyskom universitete 1946–2006. K 60-letiyu spetsialynosti „Russkaya filologiya“*. (Sast. i red. A. Gradinarova, N. Deleva, A. Lipovska). Sofiya: UI „Sv. Kliment Ohridski“, Forum „Balgariya – Rusiya, 2006, s.93
- GOCHEV G. 2012. In memoriam: Yordan Elenski (1924–2012) – *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2012, № 4, 118–119 <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=242181>
- PARVEV HR. 1987. Sazdateli i tvortsi na balgarskoto ezikoznanie. Sofiya: „Narodna prosveta“, 333–334.

Assoc. Prof. Krasimira Petrova, PhD

ORCID: ID: 0000-0003-4025-7962

Web of Science ResearcherID: AAM-2094-2021

Faculty of Slavic studies

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Tzar Osoboditel 15 blvd, 1504 Sofia

e-mail: krapetrova@slav.uni-sofia.bg